

**Одобрен на Програмен съвет на специалностите
по здравен мениджмънт с Протокол № 4/25.11.2022 г.**

**КОНСПЕКТ
ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ
за придобиване на образователно-квалификационна степен “Магистър” по
специалност „ЗДРАВЕН МЕНИДЖМЪНТ“
учебна година 2022-2023**

(след област „Бакалавър по здравен мениджмънт“)

Раздел I. Приложна епидемиология и промоция на здравето

1. Промоция на здравето – същност и развитие на концепцията. Стратегии за промоция на здравето – обществена здравна политика, здравословна среда, участие на обществото, развитие на лични умения, преориентиране на здравеопазната система.
2. Подходи за промоция на здравето – медицински подход. Скрининг – видове, критерии, характеристики на тестовете за скриниране.
3. Подходи за промоция на здравето – образователен, промяна в поведението, овластяване, социална промяна.
4. Места за промоция на здравето – същност на идеята на СЗО. Работно място, училища и болници за промоция на здравето, първичната медицинска помощ като място за промоция на здравето.
5. Описателни епидемиологични проучвания – цели, специфични особености на различните дизайни, потенциални източници на грешки, приложение в здравния мениджмънт.
6. Приложение на епидемиологичните проучвания за установяване на рискови фактори за заболяванията. Приложение на епидемиологичните методи за определяне ефективността на терапевтични и профилактични методи и средства.
7. Профилактика на заболяванията, характеристика на различните нива на профилактика, значение за общественото здраве. Скрининг, характеристики на скрининговите тестове.

Раздел II. Стратегическо управление и контролинг

8. Процес на планиране в организацията. Стратегическо, тактическо и оперативно планиране. Отговорности на ръководителите във връзка с планирането на различните управленски равнища.
9. Стратегическо управление – съдържание и основни насоки за развитие. Стратегически концепции и парадигми. Основни принципи, прилагани във философията на управление.

10. Стратегическо управление като система на взаимодействия. Етапи в историческото развитието на стратегическото управление. Поява на класическите подходи за стратегическо управление. Нов модел на социално-икономическа динамика и възникване на процесните подходи за стратегическо управление.
11. Определение, същностни характеристики и видове стратегии в рамките на стратегическия процес. Организационна стратегия, Дейностна (бизнес) стратегия, Функционална стратегия, Оперативни стратегии, Ситуационно-факторна стратегия, Линейна стратегия.
12. Стратегически цели и стратегически анализи на организацията. Визия, мисия и цели на здравните организации. Примери за мисия на здравни и лечебни заведения. Видове цели и дърво на целите.
13. Стратегически анализ на вътрешната среда. Стратегически анализ на продуктите (портфолио анализи). Стратегически анализ на ценностите. Критични фактори за успех.
14. Организационна стратегия и стратегическо планиране на здравните и лечебни заведения. Същност, формиране и внедряване на организационната стратегия. Ключови характеристики на стратегическия план. Основни елементи на системата от показатели за ефективност (Balanced Scorecard).
15. Система на стратегически контрол и контролинг. Аналитичен и процесен стратегически контрол. Основни принципи и ключови фактори (връзките "планиране-контрол", контрол-орговорност", контрол-власт", "обратна връзка").

Раздел III. Социален маркетинг и предприемачество

16. Въведение в социалния маркетинг. Еволюция на маркетинговите концепции и възникване на концепцията за социално-етичен маркетинг. Различия между търговски и социален маркетинг.
17. Проучване на поведението на аудиторията. Доброволна промяна на поведението. Цели, свързани с промяната на поведението – информираност, познание, убеждение. Изследване на общественото мнение и нагласи.
18. Стратегически маркетингов процес. Етапи от процеса на планиране в социалния маркетинг. Приложение на маркетинговите проучвания.
19. Анализ на маркетинговата среда. Дефиниране на ключовите фактори за успех. Разработване на SWOT-анализ. Политически влияния и лобиране. Анализ на специфичната среда. Анализ на конкуренцията и интересите.
20. Идентифициране на целевите аудитории и избор на цели на кампанията. Сегментиране на аудиторията – психографски, демографски и географски критерии за сегментиране, жизнен стил и поведение. Определяне на целевите аудитории на кампанията, поставяне на цели и избор на критерии за оценка.
21. Разработване на маркетингови стратегии. Какъв е "продуктът" на социалния маркетинг? Достъп до "продукта": физическа достъпност, времеви достъп, достъп до

информация. Оценка на разходите, необходими за промяна на поведението (средства, време, усилия).

22. Разработване на стратегии за промоция. Медийна стратегия и фактори, влияещи върху избора на медия. Предимства и недостатъци на различните медии при предаване на посланието.

Раздел IV. Управление на проекти и програми. Съвременни модели за диагностика на дейността на лечебните заведения

23. Въведение в проектния мениджмънт – същност, предмет, цели, задачи, особености. Видове проекти. Проектът като инструмент на промяната.

24. Логика на проекта. Логически връзки между елементите на проекта.

25. Кандидатстване за финансиране на проект. Източници на финансиране. Изисквания и особености. Оформяне на проектно предложение.

26. Диагностичен анализ на дейността на лечебните заведения – същност и основни понятия. Алгоритъм на анализа.

27. Модели и инструменти за анализ на дейността на лечебните заведения. Сравнителна характеристика. Силни и слаби страни.

28. Комплексен модел за диагностичен анализ на дейността на болницата. Направления на дейността. Диагностични карти.

Раздел V. Здравна икономика и финанси

29. Брутен вътрешен продукт – същност, подходи за измерване. Връзка между здравния сектор и макроикономиката.

30. Безработица и инфлация и тяхното отражение върху здравния сектор.

31. Икономически анализ в здравеопазването. Видове, етапи. Базисни показатели за оценка.

32. Икономическа оценка. Методи за икономическа оценка. Информационно осигуряване на икономическата оценка.

33. Същност и роля на финансовия мениджмънт в здравния сектор. Финансовият мениджмънт и етиката в здравния сектор.

34. Анализ на финансовото състояние на лечебните заведения. Показатели и източници за анализ на дейността и финансовото състояние на лечебните заведения.

35. Анализ на ликвидността и платежоспособността на лечебните заведения.

36. Анализ на ефективността и рентабилността на лечебните заведения.

37. Управление на оборотния капитал и на материалните запаси в здравните и лечебните заведения.

Раздел VI. Здравни информационни системи.

38. Стандарти в медицинската практика. Стандарти за електронен обмен и унифицирано представяне на медицински данни.

39. Защита на медицинските данни. Основни аспекти. Политики за защита на медицинските данни. Конфиденциалност и сигурност на медицинските данни. Контрол на достъпа до медицински данни.

40. Здравни информационни системи. Видове. Здравни информационни системи като източници на здравна информация. Основни аспекти.

Литература

1. Атанасова, Е. *Потребителски плащания в здравния сектор*. Стено. Варна, 2018.
2. Вачков, Ст, и кол. *Въведение във финансите*, ИК Р.И.С., Варна. 2011.
3. Вачков, Ст., Й. Йорданов, Л. Георгиев и др. *Въведение във финансите*, „Наука и икономика“, ИУ Варна, 2017.
4. Веков, Т., П. Салчев, С. Джамбазов. *Добри практики за оценка на здравните технологии*, МУ-Плевен, 2016
5. Веков, Т. *Управление на икономиката на здравеопазването и здравните реформи*. Български Кардиологичен институт. София, 2012.
6. Велева, Н. *Икономика на здравеопазването*. Издателски център на МУ-Плевен. Плевен, 2016.
7. Георгиева, М. *Възможности на проектния мениджмънт в здравеопазването*. ИК “Стено”, Варна, 2015.
8. Георгиева, М., Ем. Мутафова. *Диагностичен анализ на дейността на лечебните заведения*. Част I. МУ-Варна, 2015.
9. Георгиева, М. *Диагностичен анализ на дейността на лечебните заведения*. Част II. МУ-Варна, 2015.
10. Гладилов, Ст., Е. Делчева, *Икономика на здравеопазването*, изд. “Princers”, София, 2009.
11. Грънчарова, Г., А. Велкова, С. Александрова. *Социална медицина*. 3-то изд., Изд. център МУ-Плевен, 2009.
12. Давидов, Б. *Болнична икономика*, Унив.изд.”Св. Кл. Охридски”, София, 2004.
13. Димова, А., М. Попов, М. Рохова. *Здравната реформа в България: Анализ*. Институт Отворено общество, София, 2007.
14. Димова, А., Рохова М, Коева С, Атанасова Е, Коева-Димитрова Л, Костадинова Т, Шпрангер А. *България: Анализ на здравната система 2018. Здравни системи в преход*. Университетско издателство Медицински университет – Варна, 2019.
15. Желев, С., *Маркетингови изследвания*, УИ “Стопанство”, София, 1995.
16. Златанова, Т и кол. *Въведение в икономическите знания*. ГорексПрес. София, 2016.
17. Златанова, Т., Петрова-Готова Ц, Попов Н, Щерева-Тзуни Д, Янева Р. *Икономика на здравеопазването*. Горекс Прес. София, 2017.
18. Иванов, Л., Ж. Големанова (под ред). *Болничен мениджмънт*. Изд. “Дийор Принт”, София, 2005.
19. Институт за управление на проекти (PMI). *Ръководство за система от знания за управление на проекти (PMBOK Guide)*. Класика и Стил. 2011.
20. Каменов, Д., *Стратегическо бизнес планиране*, ОКОМ, София, 2008.
21. Ковачев, З и кол. *Микроикономика*. ИК “Стено”, Варна, 2018.
22. Ковачев и кол. *Икономикс*. Изд. Наука и икономика. ИУ – Варна, 2018.
23. Коева, Ст. *Въведение в микроикономиката (електронен учебник и помагало)*, Е-литера, 2012.
24. Коева, Ст. *Въведение в микроикономиката (PowerPoint презентации)*, Е-литера, 2014.
25. Коева, Ст. *Въведение в макроикономиката*, Е-литера, 2015.
26. Коева-Димитрова, Л., *Анализ на финансовото състояние на диагностично-консултативните центрове – методични и приложни аспекти*, МУ-Варна, ИК „Стено“, 2016.
27. Костадинова, Т., *Стратегическо управление на лечебните заведения*, Изд. “Стено”, 2006.

28. Костадинова, Т., М. Рохова, *Маркетинг в здравеопазването*. 2-ро изд. МУ Варна, 2021.
29. Костадинова, Т., Георгиева М., Докова, А. *Управление на проекти (учебник за студенти)*, МУ-Варна. 2015.
30. Костова, Н., *Финансово-счетоводен анализ*, изд.“Актив-К“ООД, Варна, 2010.
31. Котлър Ф., *“Котлър за маркетинга”*, ИК “Класика и стил”, София, 2001.
32. Лойков, Кр. *Разработване и управление на Европейски проекти*. Раабе България, 2010.
33. Маринова, Н. *Управление на проекти. Инструмент за постигане на устойчиво развитие*. Нов български университет, 2012.
34. Мирчева, И. *Медицинска информатика - избрани теми*, МУ-Варна, 2006.
35. Мутафова, Ем. *Статистически методи в управлението на лечебните заведения*. ИК “Стено“, Варна, 2004.
36. Мутафова, Е, Е.Атанасова, Л. Коева-Димитрова, *Икономика, организация и финансиране на лечебните заведения. Сборник от задачи*, МУ-Варна, 2008.
37. Павлова М, Л. Коева-Димитрова, *Управленско счетоводство в здравните организации*, ИК ”Стено”, Варна, 2004.
38. Пенчев, Р.. *Управление на проекти*. Нов български университет, 2008.
39. Петров, В., Калоянов, Т. *Статистика*. ИК УНСС, 2019.
40. Попов, М (под ред.), *Здравната реформа I и II част*, ИК “Македония прес”, София, 1998.
41. Попов, М (под ред), *Болнично управление*, ИК “Хераклит”, София, 2002.
42. Попова, Ст. *Промоция на здравето. Лекционен курс*. Black board, МУ-Варна.
43. Попова, Ст. (под ред.) *Социална медицина*. Изд. „Стено“, 2011.
44. Салчев П. *Икономическа оценка на влиянието на здравните технологии върху (квази) пазара на здравните услуги в България в периода на реформа*. БАН. София, 2014.
45. Сиджимова, Д. *Рекламата и общественото здраве*. София, 2008.
46. Тодоров Г., *Финансово-счетоводен анализ*, ИК “Стено”, 2008.
47. Тулчински, Т., Е. Вараваикова. *Ново обществено здравеопазване*, „Лотос 23”, 2004
48. *Харвард бизнес ревью (Harvard Business Review)*. *Управление на проекти*. Класика и Стил. 2008
49. Cheng H., Ph. Kotler, N. R. Lee. *Social Marketing for Public Helath. Global Trends and Success Stories*. Johnes & Bartlet Publ., 2011.
50. Clark A. Campbell. *The One-Page Project Manager: Communicate and Manage Any Project With a Single Sheet of Paper*. John Wiley & Sons, 2010.
51. Dokova, Kl.. *Health Promotion Historical Development, Theoretical Basis and Practical Application*. STENO, Varna, 2018.
52. Donev, D., G. Pavlevovich, L. Krajelj. *Health promotion and diseases prevention, FPH-SEE*, Skopje, 2007.
53. Downie, R.S., C.Tannahill, A. Tannahill. *Health promotion. Models and velues*. Oxford university press, 2002.
54. Drummond M, Sculpher M, Claxton K, Stoddart G, Torrance G. *Methods for Economic Evaluation of Health Care Programmes*. Fourth edition. Oxford University Press, 2015.
55. Folland S, Goodman A, Stano M. *The Economics of Health and Health Care*. International edition. Eighth Edition. Routledge, 2017.
56. Getzen T. *Health Economics and Financing*. Fifth edition. J Wiley&Sons. NY, 2013.
57. Harold, Ph.D. Kerzner. *Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling*. Wiley, 2013.

58. James P. Lewis, *Fundamentals of Project Management*. AMACOM Div American Mgmt Assn, 2007.
59. Kernick D. *Getting Health Economics into Practice*. Radcliffe Medical Press, 2002.
60. Lee N.R., Ph. Kotler. *Social Marketing. Behavior Change for Social Good*. 6th ed. SAGE Publ., 2019.
61. Mc Pake B, Normand C, Smith S. *Health Economics: An International perspective*. Third edition. Routledge, 2013.
62. Naidoo, J., J. Wills. *Health promotion. Foundations for practice*. Bailliere Tindall, 2000
63. OECD/European Union, *Health at a Glance: Europe 2020: State of Health in the EU Cycle*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/82129230-en>, 2020.
64. Peter Taylor. *The Lazy Project Manager: How to Be Twice As Productive and Still Leave the Office Early*. Infinite Ideas, 2010.
65. Robert K. Wysocki. *Effective Project Management: Traditional, Adaptive, Extreme*. Wiley, 2009.
66. Scott Berkun. *Making Things Happen: Mastering Project Management (Theory in Practice)*. O'Reilly Media, 2008.
67. Zelman W.N., McCue M.J., Millikan A.R., Glick N.D. *Financial management of health care organisations: an introduction to fundamental tools, concepts, and applications*, Oxford, UK: Blackwell Publishers, Inc. 2003.